

je naglasiti da studije naših istaknutih istraživača hrvatske filozofske baštine predstavljaju koristan uvod u prijevode izvoda iz najbitnijih djela Jurja Dragišića. Stručnu su redakciju tih prijevoda proveli upravo autori studija. U tom bi smislu ova knjiga trebala biti sagledana i kao poticaj istraživačima hrvatske filozofske baštine za daljnje produbljivanje izučavanja djela tog uglednog hrvatskog ranorenesansnog filozofa.

Natali Hrbud

Christian Plantin, *Argumentacija ili dokazivanje*, Biakova, Zagreb, 2015, 111 str.

Priručnik ispravnog argumentiranja profesora Christiana Plantina, u izvršnom prijevodu redovitog profesora u miru Vjekoslava Ćosića, knjiga je koja čovjeka, historijski otuđenog i razumski samootuđenog, vraća na put razuma. Dakle, *Argumentacija ili dokazivanje* stanovito je *egzistiranje ili istinovanje*.

U filozofskoj literaturi argument se poima kao dokaz zasnovan na činjenicama u funkciji potvrđivanja ili pobijanja nekog stava. Vjerujem da nema živog bića sposobnog za refleksivnu svijest, ulančanog u tradicijski kontinuum, a da nije čulo za *argumentum ad hominem*, odnosno dokazivanje vođenim načelom vrijednosne relativnosti, jer se sam postupak kreće u domeni upravo onog pojedinca kojemu nešto dokazujemo. Tu je ostvarena istost između iskaza i egzistencijalne prezentnosti nekog spoznajnog subjekta, a sve da bi se osigurao govor moći nad drugim bićima. *Argumentacija ili dokazivanje* zahvaća mnogo više, i to na analitički način, ona naime govori o moći, i to moći koja bi bila i jest intrinzična logičnosti i istinitosti, odnosno valjanosti. Valjano je zaključivanje ono koje progovara o argumentacijskoj moći nekog intelekta, a besadržajna moć čovjeku priskrbljuje uprizorenje zastoja

svijeta, jer se bez uma ništa ne kreće, a moć koja je ne-umska moć, zastoj je u kretanju inteligibilnosti. Najjasnije rečeno, ili ćemo stvarnost fundirati u istini ili u mitu. Istinita stvarnost je stvarnost kodirana u jeziku ovog priručnika, odnosno u argumentacijskom jeziku.

U priručniku saznajemo što je antifonija, što paradoks, vjerojatnost, dijalektika, kakav je odnos između znanosti i retorike. Nadalje, zalazimo u svijet Aristotelova *logosa*, Johnsove i Blairove neformalne logike ili, primjerice, lingvističke pragmatike, razgovornog djelovanja sociološke i filozofske pragmatike ili pragmatičke logike bliske istraživanjima u kognitivnoj znanosti. To panoramski navodim s isključivom svrhom promoviranja ovog priručnika, kao knjige snažnog jezika i metajezika. Upravo jedno poglavlje ovog djela glasi: *Jezik i metajezik argumentacije*. Argumentativni odnos, prirodni ili obični jezik i metajezik i teorijski jezik jezika omogućava nam ovladavanje vještinom distingviranja mnogih podgovora unutar nekog govora. Tako imamo primjer da u ulomku jednog anonimnog govora o argumentaciji razlučujemo pet podgovora, a to su: govor o kognitivnom, govor o jezičnom, govor o društvenom, govor o kooperativnoj interakciji i govor o polemičkoj interakciji.

Metarazina u jeziku razotkriva njegovu argumentativnu snagu jer je, naime, sam jezik argumentativan i stoga je svaka riječ nužno argumentativna. Naprotiv, samo su neki govori argumentativni, makar prema klasičnim teorijama govorne argumentacije. Nakon poglavlja o argumentativnom dijalogu i monologu, slijedi pregled zakona istinitog putem analiziranja odnosa argumentacije i paralogizama. Iznimno je zanimljiva socijalno-jezična značenjska kontekstualizacija paralogizma i sofizma. Naime, paralogizam možemo pronaći i u dijalogu i u monologu, a sofizam pronalazimo

samo u dijalogu, a to je zbog toga što je »paralogizam na strani pogriješke, a sofizam je paralelogizam koji služi interesu i strastima svoga autora«.

Kad čitatelj interiorizira paralogizme, priručnik ga vodi prema trima tipologijama općih argumentacija i pratećim klasifikacijama prema trima polovima: argumentaciji koja manipulira predmetima i vezama među predmetima, argumentaciji podložnoj ograničenjima jezika u kojem se izvodi i, konačno, argumentaciji kao interakciji. Mnogi primjeri pridonose jasnoći priručnika, njegovoj filozofičnosti i ukorijenjenosti u svakidašnjicu iz koje se vrši diferencijacija različitih usustavljenih područja ljudskog stvaralačkog genija, neovisno je li riječ o normativnosti ili znanstvenoj eksplicaciji, umjetnosti ili religiji, pomažu čitatelju da shvati odnos argumentacije i analogije, modalitete izgrađivanja argumentativnih shema u kontekstu jezičnih sredstava, ali i o argumentaciji u jeziku.

Za čitatelje nesklone sustavnosti, a sklone suvremenosti, svakako preporučam da pročitaju 13. poglavlje, naslovljeno *Argumentacije vezane za ustrojstvo interakcije*. Tu saznajemo koje su najpoznatije argumentacije: *ad hominem* (na osobu), *ad verecundiam* (argumentacija autoritetom), *ad ignorantiam* (argumentacija na neznanje). Možda je, ipak, u ovo današnje vrijeme, za samootuđenog čovjeka koji, izgubivši autorstvo nad vlastitim bivstvovanjem, razvija epistemološku ovisnost o mnogim autoritetima, za zbilju njegove egzistencije izdajnički upravo argument iz domene argumentacije autoritetom. Jer kako drugačije shvatiti opčinjenost stranačkih ljudi stranačkim predsjednicima. Taj argument, najjednostavnije rečeno, pronosi sljedeće: P, jer X kaže da je P, a X je autoritet na tom području. Kad to deformaliziramo, postaje jasno zašto su predsjednici mnogih naših stranaka

u pravu, i to samo i isključivo dok su predsjednici stranaka — oni su autoriteti X. To X im prethodi i daje im status autoriteta. Kad taj X od demokracije napravi neko P, onda imamo izbornu listu i zastupnike na njoj koje je samo prividno izabrao narod, a u svojoj osnovi su izabrani i na listu postavljeni voljom stranačkih predsjednika. A narod, kao u izgubljenosti vječito tražeće Y, utvara da je njegova volja dominantna u stvaranju povijesnog svijeta političnosti. To navodim samo stoga što smatram da ovaj priručnik rastajnuje tajne privida, dovodi do istine i svijet istine odvaja od svijeta privida, neovisno je li riječ o ontološkom dvojstvu — na način da jest ono što je istinito i da jest ono što je neistinito, ili je, naprotiv, riječ o svijetu epistemološke manjine koja spoznaje ono što se spoznati može ili ne—epistemološke većine koja se grupira oko mi—osobnosti. Ako ni zbog čega drugog, onda svako zbog navedenog valja zahvaliti profesoru Čosiću što se prihvatio prevoditeljskog posla s prosvjetiteljskim posljedicama. Možda ipak ima nade da svijet postane ono što sada nije — horizont iščeznuća antropološke regresije i mjesto istinske humanosti. Kako nam apsurd bivstvovanja neprestano nudi nove forme tanatološke humanosti, utočište možemo pronaći u oslonjenosti na kretanje uma, a ono nam biva prezentno u ovoj knjizi, koja tražitelja istine razotkriva kao biće argumentacijom zaoкупljeno, stoga priručnik *Argumentacija ili dokazivanje* najprikladnijim modalitetom, modalitetom istine, pronalazi put do čitatelja, osobito studenata.

Marko Vučetić